

GESCHIEDENIS van OPWIJK

— door Jan Lindemans —

GESCHIED- EN OUDHEIDKUNDIGE KRING VAN WEST-BRABANT

GESCHIEDENIS
DER GEMEENTE
OPWIJK

DOOR

Dr. JAN LINDEMANS

19 3 7

DRUKKERIJ A. HESSENS
BRUSSEL

Deze korte geschiedenis van de gemeente Opwijk moest verschijnen ter gelegenheid van den gouddag van den Geschied- en Oudheidkundigen Kring van Vlaamsch-Brabant, aldaar belegd in 1936.

Om te gemoet te komen aan den herhaaldelijk uitgesproken wensch van onze dorpsgenooten hebben wij, in plaats van de aangekondigde overzichtelijke schets te schrijven, ons materiaal verwerkt tot een boek, waarin de geschiedenis meer volledig en systematisch behandeld wordt. Immers Opwijk, belangrijke gemeente van bij de 8.000 inwoners, was nog altijd zonder geschreven geschiedenis. A. Wauters, die de geschiedenis schreef van de gemeenten in de Brusselsche omgeving, liet Opwijk onaangeroerd, en evenzoo Liedekerke en Terafene, omdat deze plaatsen vroeger bij het graafschap Vlaanderen behoorden, wat hem zou verplicht hebben een geheel stel andere archiefbronnen te raadplegen dan deze die hij onderzocht voor de dorpen van de voormalige ammanie Brussel. Hunnerzijds lieten F. De Potter en J. Broeckart evenzoo deze plaatsen onbeschreven, omdat zij geen deel meer uitmaken van de huidige provincie Oost-Vlaander en. De wensch der Opwijkse bevolking was dus alleszins billijk, te meer daar het geweten was dat wij, sedert meer dan dertig jaar, de stof verzamelden voor een uitgebreide geschiedenis van ons geboortedorp¹).

Het terrein lag nochtans niet geheel braak vóór ons : Onderpastoor J. B. Fleeckers (te Opwijk van 1849 tot 1874) was de eerste die de nieuwsgierigheid had eens te gaan snuffelen in het rijk kerkarchief bewaard ter pastorie; hij verzamelde een schrijfboek vol losse nota's er uit²); — de onderpastoors Jozef De Munter en Frans Drijvers publiceerden, in de « Gazet van Merchtem », op 't einde van vorige eeuw, enkele artikels betreffende Opwijk's verleden; — Juliaan van der Linden liet een degelijke studie verschijnen over de kunstvoorwerpen van de kerk van Opwijk³); — Jan de Smedt⁴) en Th. de Lantsheere⁵) behandelden de gebeurtenissen die zich te Opwijk afspeelden onder het Fransch schrikbewind; — de eerste min of meer volledige geschiedenis van Opwijk werd samengesteld door mijn vader, wijlen Al. Ant. Lindemans, als antwoord op een vragenlijst destijds door Kard. Goossens aan de parochiale overheid gezonden⁶). — Het werk van onze voorgangers hebben wij, in ruime maat, benuttigd, en, met hun namen hier te noemen, brengen wij hulde aan hun nagedachtenis.

¹) Als eerste vruchten van die navorschingen versehenen, in 1930, onze *Toponymie van Opwijk*, en, talrijke bijdragen in het tijdschrift « Eigen Schoon & De Brabander » o. a. : *De Klokken van Opwijk* (1911), *Nota's nopens den oorsprong van eenige Opwijkse geslachten* (1913), *De Dorpskom van Opwijk 'm vroegere eeuwen* (1929), *De Eeredienst tot St. Paulus te Opwijk* (1929), *De erfmeierij van Opwijk* (1932), *Juffrouw 't Kint* (1933).

²) Handschrift in ons bezit.

³) *Notice sur quelques objets d'art de l'église d'Opwijk*, in « *Annales de la Soc. d'Archéologie de Bruxelles* », XV (1901).

⁴) *De Sansculotten in Assche en omstreken*, Merchtem, 1898.

⁵) *Le Dossier d'un Brigand*, Brussel, 1898.

⁶) Handschrift in ons bezit.

De geschiedenis die wij hier den lezer aanbieden beschouwen wij op verre na niet als definitief en volledig. Liefst hadden wij nog eenige jaren gewacht met het opstellen er van. Daar zijn archiefbronnen die wij, eilaas! den tijd nog niet vonden volledig uit te pluizen. Wij hebben, in deze bladzijden, ook niet het gansche materiaal verwerkt waarover wij reeds beschikken; de 19^e eeuw b.v. hebben wij hier zeer summair behandeld. Het was er ons nu vooral om te doen een, voor den ruimst mogelijken kring, gemakkelijk leesbaar opstel te leveren, streng wetenschappelijk te blijven zonder geleerd te schijnen. Daarom hebben wij er van afgezien den tekst te overladen met verwijzingen naar de archiefbronnen. Wij weten het wel : elk feit dat de geschiedschrijver aanhaalt, elk woord bijna dat hij neerpenst, zouden te verantwoorden zijn door angstvallige verwijzingen naar de vindplaatsen in de oude documenten. In plaats daarvan hebben wij, bij elk afzonderlijk hoofdstuk, onze archiefbronnen « in globo » aangeduid.

Wat de volgorde betreft van de aangeboden stof, hebben wij den voorkeur gegeven aan een chronologische behandeling er van, bij afgeronde tijdstippen. Zoo zal men, b.v., de geschiedenis van parochie en kerk op zeven of acht plaatsen van dit boek moeten zoeken. Tusschenin vatten kapitels die de gelijktijdige politieke en sociaal-economische geschiedenis beschrijven. Wij hebben goed geacht een tamelijk uitvoerig kapittel van dit boek te wijden aan de Opwijksche geslachten, zonder rechtstreeks aan genealogie te doen. Wij zijn van meening dat, juist om die persoonsaanduidingen, de dorpsmonografieën het meest geraadpleegd worden. Het brengt overigens de huidige geslachten dichter bij het verleden en wekt daardoor een persoonlijke belangstelling in de eigene plaatselijke geschiedenis.

Voor de topografische beschrijving en de plaatsnamen verwijzen wij naar onze « Toponymie van Opwijk ».

Wij vertrouwen er op dat deze (vrijwillig ingekorte) geschiedenis ook de belangstelling zal wekken van de menigvuldige navorschers op het gebied van de « Heimatkunde ». In zijn onvolmaaktheid kan dit werk toch voor vele beginners een leidraad zijn en hun leeren hoe een moderne dorpsgeschiedenis dient opgevat te worden, welke feiten moeten in 't licht gesteld worden, welke geschreven documenten daarbij te raadplegen zijn, maar ook over welke hulpbronnen wij beschikken om de historische ontwikkeling van een dorp te beschrijven, in de eeuwen waarover geen letter geschrift ons inlicht. Er moge nog uit blijken dat een dorp zonder kasteel en kasteelheer en, zonder abdij of klooster, waar niets noemenswaardigs voor 's lands algemeene geschiedenis aan te stippen valt, toch een rijke geschiedkundige stof kan aanbieden, alleen omdat daar menschen leefden die hun wel en wee hadden, zooals wij, en het eenvoudig menschelijke onze belangstelling kan boeien meer wellicht dan het buitengewone.